

واژه‌نامه گویش مردم اوز

همراه با

اصطلاحات، مصدرها، ضرب المثلها
و دستور زبان گویش اوزی

محمد رفیع ضیایی

نشرین انداماف‌پور

با حمایت مالی هیأت امناء محلی دانشگاه پیام نور مرکز اوز

نشر اختران

سرشناسه	: انصاف‌پور، تسرین ۱۳۳۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: واژه‌نامه گویش مردم آوز همراه با اصطلاحات، مصدرها، ضرب‌المثل‌ها و دستور زبان آوزی / تسرین انصاف‌پور، محمدرفیع ضیائی
مشخصات نشر	: تهران: اختران، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	: مصور، جدول، ۱۲۸ ص.
شابک	: ۳-۱۲-۲۰۷-۹۶۴-۳۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: قیفا
موضوع	: آوزی - واژه‌نامه‌ها
موضوع	: Evazi dialect - Dictionaries
موضوع	: آوزی
موضوع	: Evazi dialect
شناسه افزوده	: ضیائی، محمدرفیع، ۱۳۲۷ - ۱۳۹۴، مترجم.
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۵ : ۸۵ الف ۸۳ / الف ۳۲۸۶ PIR
رده‌بندی دیوبنی	: ۴۹۹ / ۳
کتابخانه ملی	: ۴۵۰۷۵۴۷

نشر اختران

واژه‌نامه گویش مردم آوز

همراه با اصطلاحات، مصدرها، ضرب‌المثل‌ها و دستور زبان آوزی

تسرین انصاف‌پور، محمدرفیع ضیائی

طرح جلد: ابراهیم حقیقی

چاپ نخست: ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ بهمن - صحافی تهران

کارگر جنوبی، خیابان روانمهر، شماره ۱۵۲، طبقه ۱، تلفن: ۶۶۴۱۰۳۲۵ و ۰۹۰Akhtaran فروشگاه: ۶۶۴۱۱۴۲۹
www.instagram.com/akhtaranpub - www.akhtaranbook.ir - info@akhtaranbook.ir

شابک: ۳-۱۲-۲۰۷-۹۶۴-۳۹۷۸

همه‌ی حقوق محفوظ است

بها: ۱۲۰۰۰۰ تومان

فهرست

۹	گرامیداشت یاد محمدرفع ضیایی
۱۵	پیش گفتار
۱۷	جایگاه گویش اوزی در زبان‌ها و گویش‌های ایرانی
۱۹	درباره اوزی
۲۷	نشانه‌های اختصاری
۲۸	جدول تطبیق آوا و حروف اوزی
۳۱	ویژگی‌های گویش اوزی
۴۵	دستور زبان اوزی
۴۶	فعل در گویش اوزی
۴۷	ماده فعل و شناسه آن
۸۳	صرف افعالی از چند مصدر در زمان‌های مختلف
۱۰۵	شرحی بر مصدرهای گویش اوزی
۱۰۷	مصدرهای گویش اوزی
۱۵۵	واژه‌نامه گویش مردم اوز

پیش‌گفتار

در تدوین این کتاب، گویش اصیل مردم اوز مورد نظر ما بوده و طبعاً باید به واژه‌هایی بیشتر توجه می‌کردیم که پدران و مادران ما به‌کار می‌بردند و می‌برند و نه واژه‌هایی که امروزه رایج شده‌اند.

به همین جهت چون مدارک نوشتاری اندکی درباره این گویش وجود داشت، کوشیدیم زبان محاوره‌ای مردم را ضبط کنیم و این کار طی بیش از یک دهه گذشته در فرصت‌های مناسبی که پیش می‌آمد انجام شد. با بسیاری از گروه‌های شغلی گفتگو کردیم و از چگونگی شغل آنها در گذشته‌های دور و ابزار و وسایلی که مورد استفاده آنها بوده و امروزه دیگر کسی حتی نام آنها را نمی‌داند، جویا شدیم.

آنچه در این کتاب تحت عنوان «باورها» در پی شرح هر واژه آمده، امروزه یا فراموش شده یا دیگر از جمله باورهای مردم امروز اوز نیست. اما ما آنچه را که شنیده و ضبط کرده‌ایم به همان صورت در این کتاب آورده‌ایم، گرچه امروزه دیگر به این باورها عمل نمی‌شود و دیگر کمتر کسی آن‌ها را به خاطر می‌آورد.

بسیاری از مشاغلی که در گذشته وجود داشته و ریشه‌های مردم را در آن دوره تامین می‌کرده، دیگر امروزه به سبب پیشرفت تکنولوژی و بالا رفتن سطح زندگی مردم، از بین رفته و در نتیجه باعث شده که واژگان مربوط به آن حرفه‌ها هم به مرور فراموش شود. این موضوع لزوم ثبت این گونه واژگان را دوچندان می‌کند.

در جمع‌آوری این مجموعه از واژگان، بسیاری از مردم اوز ما را یاری کردند. چه مستقیم و چه غیرمستقیم. چه کسانی که در گفتگو با ما دقیقاً یک واژه را توضیح می‌دادند و چه کسانی که در محاوره واژگانی را به‌کار می‌بردند و ما بعد از ضبط، این واژه‌ها را ثبت کردیم و آنها کسانی بودند که در حرفه‌ای یا صاحب نظر بودند یا تجربه‌ی کاری داشتند یا خاطره‌ای از حرفه‌های گذشتگان را دقیقاً به یاد داشتند. از جمله درباره زارعان، دیم‌کاران، آبی‌کاران، فعالان کشاورز در مزارعی که با چاه‌های دولابی آبیاری می‌شد، نخلبانان، آنگوزه‌برداران، کوه‌گردان، شکارچیان، گله‌داران،

چوپانان، کشاورزان فصلی و کارگران کشاورز، بنایان، کارگران کارهای ساختمانی، آشپزان، زنان خانه‌دار و زنانی دارای مهارت‌های حرفه‌ای، چون خوش‌بافان، خیاطان و بخت‌انواع‌نان. همچنین کارگران معادن گچ، کوره‌بندان (چال‌بندان) برای تولید گچ و ساروج، حمل‌کنندگان نمک، آب‌انبارسازان، حمل‌کنندگان آب، مقنی‌ها، نجاران، چلنگرها، قوالان (نوازندگان مجالس عروسی)، بازرگانان سابق (پبله‌وران - پله‌وران)، خربانان، چارپاداران (چارودارها) و هیزم‌کشان، ملکی‌دوزان (گیوه‌دوزان)، روبه‌سازان گیوه‌ی زنانه و ملکی‌مردانه، باروت‌سازان، آهنگران، خراطان و...

به این جهت سپاسگزاریم از تک‌تک این عزیزان که دانسته‌های فراموش نشده-شان، ما را در تألیف این کتاب یاری کرد و نیز از همه دوستانی که پیگیر چاپ این کتاب بودند. همچنین از تلاش‌ها و همت عالی آقای منصور فقیهی‌نژاد و هیأت امنای محلی دانه‌گاه پیام نور که بالاخره چاپ این کتاب را به فرجام رساندند، سپاسگزاریم. این نوشته به پاس قدردانی از آنهاست تا بدانیم آنچه در گذشته داشته‌ایم.

محمدرفیع ضیایی